

35 ANYS DE L'INICI DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

MARY MUÑOZ DE MORALES

CA-TA-LU-NYA TE-RRÀ NOÏ-TRA A-PI-NYAT I AM TOTJ ELS VENTS LU-LE-
JANT LA LI-BER-TAT BA-RRES REI-XES QUEM-PRE-SD-NEM L'ES-PE-RIT MAI NO PO-
DRAN CA-TA-LANS EI-YAM-PIEM D'I' QUE NO-SAL-TRES S'HA L'EI-XI-DA CAN-TEM
TOIS PER LU-NI-TAT EN-DA-VANT LA NOS-TRA BLUI-TA L'AS-SEM-
BLA-AI CA-TA LU-NYA
FET I SE-RAN FRUITS

Facsimils del Grup **12**

«La Modelo» BARCELONA 7. NOVEMBRE 73

35 ANYS DE L'INICI DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

Col·lecció Facsimils del GRUP Núm. 12

Autora: Mary Muñoz de Morales

Separata del Programa de Festa Major d'Hivern Santa Eulàlia 2007

Edita: Associació de Festes Populars de Les Roquetes del Garraf i l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes

Disseny i impressió: Papyrus del Garraf

Fotografies i enganxines: Arxiu Joan Rodríguez

Portada: Cançó dels 113 de Josep Ayza

Nota: Aquesta separata és part d'un estudi més ampli sobre l'Assemblea de Catalunya i l'oposició democràtica al Garraf, encara inèdit

UN PASSEIG PER LA HISTÒRIA

El 20 de novembre de 1975, vell i malalt, moria el general Franco a un llit de l'hospital de La Paz de Madrid, sense que fos derrocat per l'oposició democràtica, una oposició que, a Catalunya, el 7 de novembre de 1971 va realitzar la primera sessió de l'Assemblea de Catalunya, als locals de la parròquia de Sant Agustí de Barcelona.

Ja és sabut que Franco va encapçalar el cop militar iniciat el 18 de juliol de 1936 contra el govern democràtic de la República. Com a conseqüència la societat espanyola patiria gairebé tres anys de guerra civil, i Espanya restaria dividida en dos. Una vegada imposats els militars, amb Franco al capdavant, esdevindria un govern dictatorial on els ciutadans viurien, des dels inicis del nou règim, episodis de detencions sense garanties, interrogatoris, presó, condemnes a mort, execucions, pèrdues del lloc de treball per reivindicar els drets laborals... En definitiva, la manca absoluta de llibertats democràtiques seria la característica principal del nou règim instaurat per Franco i els seus aliats, doncs, un dels pilars en el qual es sustentava era la repressió de qualsevol signe d'oposició, fet que es mantindria palès fins a la fi del règim, amb la mort del dictador.

Els anys de la postguerra van ser molt durs. A la repressió ferotge de qualsevol signe democràtic, s'havia de sumar la manca d'aliments i les penúries econòmiques que es patien, degut per una banda a una economia basada en l'autarquia i a la vegada, agreujades per l'aïllament internacional a que les democràcies europees van sotmetre al règim després de la Segona Guerra Mundial. Tot plegat va suposar que els ciutadans tinguessin racionats els aliments de primera necessitat i només es podien adquirir per mitjans dels cupons d'unes *cartillas de racionamiento*, els altres productes que no eren considerats de primera necessitat no tothom tenir accés, degut a que només es podien adquirir al mercat negre i a preus força elevats. Això va durar fins a 1951.

Aquest estat de coses eren impossibles de protestar ni fer cap reivindicació, degut a que totes les organitzacions polítiques i sindicals, associacions cíviques, etc. estaven prohibides, així com el dret de reunió i d'associació. La situació però era tant injusta, que de vegades esclataven protestes puntuals, tot i que sense coordinació, com va passar a Barcelona el 1951, a conseqüència de l'augment en el preu del bitllet, coneguda com la vaga dels tramvies, que va representar el primer gran moviment de protesta popular contra el franquisme. El boicot declarat als tramvies fou seguit massivament per la població, aconseguint així anular l'augment de les tarifes.

Entre 1952 i 1953 es produïrien algunes vagues en el ram tèxtil a ciutats com Terrassa, Sabadell, Mataró i també a Vilanova i la Geltrú. Aquests moviments de protesta es durien a terme en unes condicions molt dures, car la vaga, com ja hem deixat palès, no es podia fer sota el règim franquista i tots els drets, tant de reunió com d'organització, restaven rigorosament anul·lats. Amb aquestes condicions l'èxit del franquisme, mitjançant la repressió dels sindicats tradicionals i de qualsevol altre moviment organitzat de caire polític, sindical o social, estava assegurat i seria total i absolut.

En aquesta dècada res havia canviat i Espanya seguia sota un règim dictatorial, però sí van canviar els interessos internacionals. Espanya tenia un interès estratègic pels Estats Units, molt per sobre de qualsevol ideologia, com es va posar de manifest en signà els pactes bilaterals entre els dos

països. Uns pactes que propiciaren el reconeixement internacional d'un règim dictatorial dins l'Europa democràtica. Aquests fets van tenir un efecte positiu per l'economia espanyola, al propicià l'entrada de nous capitals i el creixement industrial, mitjançant la instal·lació d'indústries estrangeres, atretes per les facilitats que trobaven en l'adquisició de sol, a banda d'una mà d'obra molt barata i sense l'inconvenient de les reivindicacions laborals dels sindicats. La millora a l'economia no va comportar, però, cap avenç en quan a la manca de llibertats. Malgrat les dificultats, a la dècada dels seixanta començaria a ressorgir un nou moviment obrer, que va anar experimentant una notable evolució.

ELS OBRERS COMENCEN A ORGANITZAR-SE

A la conca minera d'Astúries, tenen lloc una sèrie de vagues on es posa de manifest una incipient organització dels obrers, d'on començarien a sorgir les anomenades Comissions Obreres (CC.OO), tot i que als inicis no tenen cap estructura orgànica. El 1962, a la comarca del Baix Llobregat s'inicien moviments de solidaritat amb les vagues protagonitzades pels miners asturians, fent servir alhora, la solidaritat i la reivindicació de millores salarials. El Baix Llobregat, pel seu gran volum d'industrialització, fou una de les comarques capdavantera en la lluita i el desenvolupament del moviment obrer.

L'exemple, però, d'aquesta comarca, a poc a poc, es començà a estendre, així com les vagues i reivindicacions a moltes empreses, sobretot del metall, anaren en augment. Tanmateix, els acomiadaments i detencions d'obrers creixia a la mateixa proporció que ho feia la lluita obrera. La nova orientació del moviment obrer es va anar aconseguint amb la implantació de les CC.OO, com a dirigents de la lluita. Les CC.OO van ser inicialment un moviment unitari, amb la participació d'antics lluitadors sindicalistes, militants obrers d'origen cristià, membres d'altres grups antifranquistes minoritaris i treballadors independents. Tots plegats van saber combinar les formes de lluita clandestina, necessària per escapar-se de la policia franquista, i la lluita oberta, que van facilitar el seu arrel a un ampli ventall de treballadors.

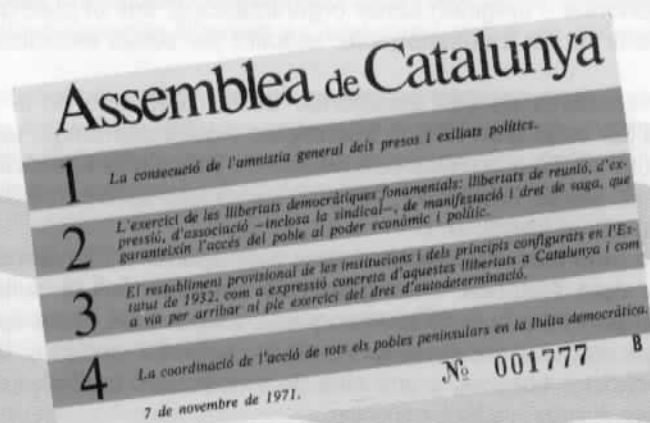
A Vilanova i la Geltrú i a la comarca en general, les CC.OO van tenir un paper capdal. Tot i que a vegades el treball no donava uns resultats massa ràpids, o al menys no tant com es volia, doncs, era bastant difícil aconseguir implicar els treballadors de les fàbriques més importants, principal objectiu que es pretenia, per organitzar millor el moviment obrer i sobretot capgirant la situació. Això s'ha anava fent, potser de manera tímida i amb més o menys èxit, fins al 20 de novembre de 1975 quan va morir el dictador. És a partir d'aquell moment quan les coses canviarien, substancialment, en molts aspectes. Els cinc primers anys de la dècada dels setanta, però, hom pot dir que el moviment obrer a Vilanova i la comarca, i la societat en el seu conjunt, van començar agafar una nova embranzida.

CREACIÓ DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

Els anys setanta comencen amb una forta lluita obrera a les fàbriques, consolidant una organització cada vegada més ferma. Alhora creix la repressió i augmenta el nombre d'obrers que acaben a la presó comdemnats pel *Tribunal de Orden Público* (T.O.P).

Quan alguns partits democràtics, més aviat dretans, estaven convençuts que el règim adapta-

ria alguna de les lleis, fent-les més en consonància amb el que era la situació social, propiciant així un cert oberturisme, passava que el règim es tancava més i més, i feia lleis més restrictives, aplicant una repressió contundent que vam tenir temps de comprovar fins dos mesos abans de la mort del dictador, quan van aplicar i executar cinc penes de mort.

Arribats a la dècada dels setanta, alguns partits s'adonen que la lluita no ha de ser només dels obrers, doncs, arribarà un dia en que això s'acabarà, l'edat de Franco cada dia ho posava més de manifest. Els partits estan convençuts que s'ha de superar el clima de confrontació política, que d'altra banda el fet de moure's a la clandestinitat i sense llibertat, no afavoria la normal relació. Amb aquesta nova perspectiva es fa més ferma la voluntat de treballar en base a la unitat de les forces democràtiques, a l'entorn de dos punts fonamentals: la personalitat nacional de Catalunya i l'antifranquisme. Aquest nou esperit facilitaria la creació de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya, de la que formaven part Esquerra Republicana (ERC), Front Nacional (FNC), Moviment Socialista (MSC), Unió Democràtica (UDC) i el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), com a expressió d'aquest nou clima unitari. Més tard s'incorporarien altres partits. En aquest clima d'entesa, va resultar cabdal en el procés de configuració de l'Assemblea de Catalunya, el tancament a Montserrat de l'Assemblea Permanent d'Intel·lectuals Catalans, el desembre de 1970. Al tancament es van afegir unes tres-centes persones que protestaven per les condemnes a mort dictades contra els militants d'ETA en el procés de Burgos. Les mobilitzacions populars a l'entorn d'aquest procés, assoliria definitivament l'esperit unitari que li mancava a l'oposició democràtica.

PRIMERA SESSIÓ DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

L'esperit unitari és el que propicià la convocatòria de la primera sessió de l'Assemblea de Catalunya, el dia 7 de novembre de 1971, als locals de la parròquia de Sant Agustí de Barcelona. El

document inicial el van signar organismes de representativitat molt diversa com els partits: ERC, FNC, MSC, PSAN, PSOE, PSUC, UDC. Organitzacions sindicals, CC.OO, UGT. Grups de professionals: arquitectes, mestres, metges, advocats, periodistes; representants del món universitari i del moviment veïnal de Barcelona, grups confessionals de cristians, assemblees d'un gran nombre de comarques de Catalunya, etc. Amb posterioritat s'afegirien altres organitzacions, fins el punt que la representativitat de l'Assemblea va esdevenir un fet inqüestionable, assolint les seves mobilitzacions un ampli ressò popular.

Les autoritats governatives es van assabentar de la celebració de la sessió constituent de l'Assemblea de Catalunya per mitjà d'un telèfon interceptat. Aquell diumenge, unes tres-centes persones s'havien reunit durant tot el dia a un local ben cèntric de Barcelona i després, fins i tot, farien una conferència de premsa a un pis de l'eixample. Tot això va passar sense que la policia se n'adonés i quan el franquisme encara era el franquisme.

Tant les sorpreses autoritats com els mateixos participants a l'Assemblea sabien que aquell vespre representava una data històrica, i un gran pas endavant en la lluita per la democràcia. Esdevenia un canvi molt important a la lluita antifranquista; es passava d'una època de resistència on la iniciativa era a mans dels estrictes capdavanters polítics i sobretot sindicals, doncs, les grans lluites eren en bona part reivindicacions obreres, a una altra de mobilització antifranquista directament política i oberta, que incorporava amplis sectors populars.

L'Assemblea de Catalunya fou una instància unitària que agrupava partits polítics i organitzacions ciutadanes diverses, on cada vegada s'incorporaven més entitats i persones, recollia les iniciatives de la política democràtica unitària i, en aquest terreny, va desenvolupar un paper molt important. Primer com institució de referència – l'Assemblea i els quatre punts – representaven una alternativa real i concreta i l'objectiu de la lluita; segon, com a factor d'incorporació de sectors socials diversos més enllà de l'estricta militància política; tercer, com a punt de referència de la voluntat de recuperació de la identitat perduda del poble català.

DOCUMENT INICIAL DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA APROVAT EL 7/11/ 1971

Nosaltres, catalans de diferents tendències, pertanyents i no pertanyents a organitzacions polítiques, de diversos sectors de la població, obrers, camperols, estudiants, intel·lectuals, professionals i ciutadans en general, de Barcelona i comarques, reunits en Assemblea, conscients de que les actuals circumstàncies dificulten esgotar les possibilitats de representació, formulem la següent Declaració:

L'actual crisi del règim, de la qual el procés de Burgos fou una manifestació cabdal, la progressiva presa de consciència, la mobilització de les classes populars i la necessitat d'oposar-nos fermament a la maniobra d'instaurar a Juan Carlos com a successor, a títol de rei, del dictador, exigeix l'adopció unitària d'una alternativa democràtica recolzada en els punts mínims acceptables per les forces i sectors representats en aquesta Assemblea, alguns d'ells tenen objectius divergents a llarg termini, però coincideixen en l'objectiu immediat del derrocament del franquisme. Aquests punts de coincidència són els següents:

1. La consecució de l'amnistia general per a tots els presoners i exiliats polítics.

2. L'exercici de les llibertats democràtiques fonamentals: llibertat de reunió, d'expressió, d'associació –incloent la sindical –, de manifestació i dret de vaga, que pugui garantir l'accés efectiu del poble al poder econòmic i polític.

3. El restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats a l'Estatut de 1932, com expressió concreta d'aquestes llibertats a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació.

4. La coordinació de l'acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica.

Com objectius immediats, fem una crida a tot el poble català –i considerem catalans a tots els que hi viuen i treballen a Catalunya– per incorporar la perspectiva global del canvi democràtic a cadascuna de les seves lluites concretes, i a fi d'intensificar l'esforç per aconseguir d'una manera més ràpida:

a) la unitat d'acció de totes les forces democràtiques

b) la solidaritat en la lluita a favor dels represaliats

c) la fi de la repressió i la consecució de l'amnistia

L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA A VILANOVA I COMARCA

L'Assemblea no havia nascut amb un caire centralitzador i que fos quelcom exclusiu de la ciutat de Barcelona, car era necessari arribar a crear Assemblees a totes les ciutats, viles i pobles de Catalunya, si més no, al major nombre possible. La proposta oferia un ampli ventall de possibilitats per aconseguir que l'oposició comencés a plantejar-se una veritable acció democràtica, amb la participació no només dels partits polítics, sinó també de les entitats, dels col·lectius progressistes i de les persones que a títol individual, volguessin donar suport a aquest moviment ciutadà tan important que començava a reeixir. D'ençà la celebració de la primera sessió de l'Assemblea a Barcelona, el treball de constitució de les Assemblees Democràtiques locals significà un procés ascendent, tot i que no d'una manera immediata.

A Vilanova, a l'igual que altres llocs, el procés de Burgos va esdevenir el detonant per començar a coordinar algun tipus d'acció entre les principals opcions polítiques que hi havia a la ciutat, sobretot, dels socialistes del MSC i els comunistes del PSUC. El nou plantejament duria a la creació de la Comissió Cívica. Passat l'estiu de 1973 es va constituir l'Assemblea Democràtica, essent la Comissió Cívica, on es trobaven els partits polítics, l'embrió que ajudaria a la seva creació i, fins i tot, es va autodissoldre en benefici de l'Assemblea Democràtica.

LA DETENCIÓ DELS 113

Cada vegada que es convocava la permanent eren més els representants d'Assemblees Democràtiques que hi assistien. Quan a finals del mes d'octubre de 1973 i, concretament el diumenge 28, s'havia convocat la VI Permanent de l'Assemblea de Catalunya, Vilanova es trobava en disposició de ser-hi present, enviant els seus representants.

A una de les reunions habituals de CC.OO a casa d'en José Toledano, un líder sindical i treballador aleshores de l'antiga FISA, es va parlar de qui podia o volia anar. En Jesús Contreres i Joan Rodríguez van quedar que anirien i van concretar l'hora en que s'havia d'agafar el tren. Ells no sabien el lloc de la reunió, només on s'havien de trobar a Barcelona amb el contacte que els faria anar al lloc. Això formava part de les mesures de seguretat habituals quan s'havia d'anar alguna reunió. Aquell dia, però, quan es va rebre la notícia de que havien detingut la permanent de l'Assemblea de Catalunya, es va produir un xic de confusió fins saber, concretament, qui eren els que al final havien anat a la reunió, perquè tampoc era normal donar informació complementària als altres companys que no havien d'anar.

Dels 150 representants de diferents pobles de Catalunya, que es trobaven reunits a les dependències parroquials de l'església de Santa Maria Mitjancera, foren detinguts 113, entre ells en Josep Ayza i en Luis Escribano, representants de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú. Aquestes persones eren conegudes com a pescador l'un i treballador de la construcció l'altre. Una vegada detinguts, però, es va saber que pertanyien al PSUC.

La Permanent de l'Assemblea s'havia reunit als locals que habitualment eren utilitzats per grups de joves de la parròquia, i s'accedia des de l'interior de l'església. Un cop començada la missa de deu la policia va irrompre, metralleta en mà, alterant la celebració litúrgica per arribar als locals de la reunió. Al carrer les operacions de la policia eren seguides amb molta expectació, i esdevenien tot un espectacle per un barri tranquil, on els veïns anaven omplint finestres i balcons sense saber el que estava passant. Pensaven que deuria ser molt grossa, per la grandària en el desplegament de la policia i els efectius: Jeeps, autocars i cotxes -patrulla, que envaïen els xamfrans de l'encreuament dels carrers Entença - Còrsega i tot un tram de d'aquest segon carrer. Al costat dels "grises", nom com es coneixia la policia llavors, també hi havia molta policia vestida de paisà. De diversos indrets anaven arribant policies amb detinguts emmanillats. Els introduïen als vehicles allà estacionats i un cop dintre es dirigien cap a la Via Laietana, on es trobava la *Jefatura Superior de Policia*.

Durant el temps que va durar la missa, el gros de la Permanent havia pujat a dos autocars de color gris, com tot era aleshores, que no es van arribar a omplir. Els efectius que les forces de l'ordre havien mobilitzat per l'ocasió haurien servit per en dur-se els participants d'una sessió plenària de l'Assemblea de Catalunya, o bé els assistents a una reunió de 500 o 600 persones. Feia un més que havia estat publicat el document "Pel Camí de la Segona Sessió Plenària de l'Assemblea de Catalunya", i potser el record de l'acte històric del 7 de novembre de 1971 havia aconsellat prendre mesures excepcionals.

Unes 35 persones de les allà reunides, varen aconseguir fugir, un nombre més que suficient per alimentar un extens anecdotari que va sorgir d'aquell mati d'octubre de 1973, amb un resultat tràgic per a l'Assemblea de Catalunya. Van començar a circular relats de proeses. Tanmateix, la missa que se celebrava amb força assistència de fidels, va contribuir a evitar algunes detencions. Algú va restar fins al vespre a la sagristia, entaforat dins una d'aquestes grans calaixeres on es guarda el vestuari litúrgic. Hi va haver qui es va agenollar davant el confessionari fent veure que estava demanant el

perdó; un altre de més agosarat es va ficar dins un confessionari buit. Una noia s'agafà del braç d'una velleta que no sabia de què anava aquell improvisat i imposat auxili, que ella no havia demanat pas. I així es podia estar llargues estones escoltant les anècdotes que anaven explicant els detinguts, un cop van ser deixats en llibertat.

Més enllà de les anècdotes i des d'una perspectiva històrica la detenció dels 113, durant el temps que van estar a la presó Model celebrant *permanents* sense el risc de ser dissoltes, va contribuir a augmentar el prestigi de l'Assemblea, a la difusió dels seus quatre punts i al creixement d'aquest organisme unitari, el més important que l'oposició catalana va saber crear.

L'ARRIBADA A LA MODEL

El temps d'estada a la presó dels 113, donaria per molt. A banda de continues assemblees, de parlar, de reflexionar sobre la situació de Catalunya i d'Espanya, no els hi va manca temps per fer una cançó, se'n l'autor el vilanoví Josep Ayza. Havia començat el nou any quan els detinguts van anar sortint cap a casa seva, així que es va escampar la notícia, tothom volia saber coses de primera mà. En Josep se'l veia eufòric, no pas pessimista. Semblava que l'estada a la presó, havia estat una experiència enriquidora. El fet de coincidir amb un nombre tan important de detinguts, entre els que hi havien

Artículo 15

Todos tienen derecho a la vida y a la integridad física y moral, sin que en ningún caso, puedan ser sometidos a tortura ni a penas o a tratos inhumanos o degradantes.

Queda abolida la pena de muerte, salvo lo que puedan disponer las leyes penales militares para tiempos de guerra.

**CONSTITUCIÓ:
SI**

PSUC
Partit Socialista Unificat de Catalunya

Disposición derogatoria

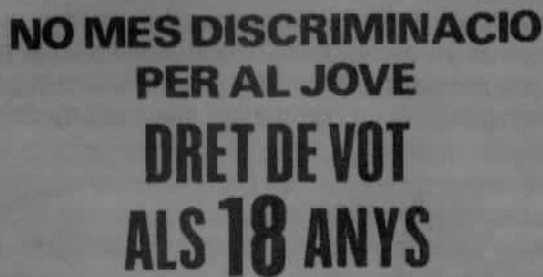
1. Queda derogada la Ley 17/1977, de 4 de enero, para la reforma política, así como en tanto en cuanto no estuvieran ya derogadas por la anteriormente mencionada Ley de Principios Fundamentales del Movimiento de 17 de febrero de 1978, la Ley de los Tribunales de lo Militar de 19 de mayo de 1962 y el Fuero Militar de 1942, las Leyes de Cortes de 1945, el Estado de Guerra de 1941, la Ley de 1945, el Estatuto de Cataluña de 1947, todas ellas derogadas por la Ley Orgánica del Estado de 10 de enero de 1967 y en los términos de esta última y en los sucesivos de la misma.

**CONSTITUCIÓ:
SI**

PSUC
Partit Socialista Unificat de Catalunya

persones de renom intel·lectual i polític, i els dies que van passar junts l'havia fet aprendre moltes coses. En Josep tenia ganes de parlar i explicar les mil i una històries viscudes durant aquells dies, com havia anat la detenció, que ja s'ha explicat, i que d'alguna manera va desbordar als mateixos policies.

De les moltes anècdotes que explicava hi ha una molt colpidora. Era la narració del moment personal i individual de cadascú d'entrar a la presó. Els van fer entrar per grups amb una sala, on els hi feien quedar-se despullats. Tal i com sa mare els havia parit anaven deixant la roba damunt d'una taula i una vegada despullats, un funcionari els ficava el dit al cul. Tot i que sabia que ho feien, li va semblar una vexació. Alguns pensaven que tractant-se de presoners polítics no ho farien. Tot al contrari, semblava que precisament per ser-ho, els funcionaris encara els volien humiliar més.

**NO MES DISCRIMINACIO
PER AL JOVE
DRET DE VOT
ALS 18 ANYS**

MANIFEST DELS 113 DES DE LA PRESÓ MODEL

Els 113 detinguts de les 150 persones que participaven a la reunió de la Comissió Permanent de l'Assemblea de Catalunya, van redactar un manifest des de la presó que entre altres coses deia:

Els 113 detinguts de Santa Maria Mitjancera fem la següent declaració, a la que s'adhereixen altres presos polítics de Barcelona, dirigida a l'Assemblea de Catalunya i, per mitjans d'ella, a tot el poble, en ocasió del segon aniversari de la primera sessió de l'Assemblea de Catalunya.

Ens acusen de constituir la Comissió Permanent de l'Assemblea i pensen que ficant-nos a la presó poden entorpir la lluita del nostre poble per la llibertat i l'enderrocament de la dictadura. La nostra detenció ha despertat una resposta popular molt amplia i ha demostrat que l'Assemblea de Catalunya no és cap grup format per unes o altres persones, sinó que la constitueix la gran majoria dels sectors democràtics de Catalunya. L'Assemblea no pot ser empresonada perquè hi és al carrer.

Interpretem les moltes accions i altres mostres de solidaritat de les que hem tingut notícia —a les fàbriques, en els barris, a les comarques, als col·legis professionals, per part d'amples sectors de l'església catalana, dels estudiants, etc.— no sols com una prova envers nosaltres sinó també com una

reafirmació de la adhesió popular a la lluita per les llibertats democràtiques i nacionals que l'Assemblea de Catalunya expressa en els seus quatre punts programàtics...

... L'enfortiment de l'esperit solidari registrat aquests dies, tan al carrer com a la presó, és la millor garantia que el camí d'unir tots els sectors democràtics i antifeixistes en la lluita contra la dictadura és bo i ens portarà a la conquesta de les llibertats democràtiques i nacionals de Catalunya.

A Vilanova la solidaritat amb els detinguts es faria palesa, i a la vegada que es recollia material per enviar a la presó en les festes Nadalenques, tenint en compte que hi havia 113 detinguts, s'aprofitava per donar a conèixer què era l'Assemblea de Catalunya i què pretenia. Tot i que fins a la mort de Franco, l'organització no agafaria cos i ampliaria la seva representativitat.

QUAN EREN A LA PRESÓ

Van succeir dos fets importants quan eren a la presó: u, en arribar els 113 a la Model feia pocs dies havien detingut els militants del *Movimiento Ibérico de Liberación* (M.I.L.); i dos, el 20 de desembre de 1973, l'almirall Carrero Blanco, aleshores President del Govern espanyol i home fort del règim, va patir un atemptat perpetrat per ETA.

El MIL era un grup anarquista que havia portat la seva lluita envers l'acció directa, protagonitzant atacs a entitats bancàries per proveir-se de fons econòmics. Cal fer palès que aquests tipus d'accions no gaudien de gaire recolzament, ni eren prou ben vistes de l'oposició democràtica.

Entre els detinguts es trobava Oriol Solé Sugranyes, traslladat a la presó de Segòvia i mort a trets de la Guàrdia Civil a l'abril de 1975 quan intentava fugir de la presó amb altres presoners d'ETA. Tanmateix, fou detingut Salvador Puig Antich, a qui acusaven d'haver mort un policia, com a conseqüència del tiroteig produït quan l'anaven a detenir.

Puig Antich va ser condemnat a mort en un consell de guerra sumaríssim. El fiscal demanava per ell dues penes de mort. El tribunal, però, el va condemnar a una pena de mort. El van executar el 2 de març de 1974, per mitjans del *garrote vil*, quan només havien passat cinc mesos des que el van detenir, la celebració del judici i la execució. La pressa en ajusticiar a Puig Antich rau en l'atemptat contra Carrero Blanco, doncs, semblava que el règim no volia demostrar cap signe de feblesa i amb un càstig contundent es mostrava més fort. Aquesta pena de mort, però, no va tenir la mateixa contestació, per part de l'oposició, com la que va generar el consell de Burgos, també s'ha de dir que la situació que s'havia creat amb l'atemptat de Carrero era de més duresa en la repressió. La revenja d'una banda i la dèbil contestació per part de l'oposició d'una altra, van contribuir a no commutar la pena de mort imposada a Puig Antich.

A la mateixa hora, si fa no fa, d'aquell matí del dissabte 2 de març de 1974, en què moria a Barcelona Puig Antich, a la presó de Tarragona li donaven també garrot a un home, Heinz Chez, que segons informació d'aleshores, era polonès, es considerava apàtrida i cap país del món, ni ningú, va reclamar el seu cadàver. Tanmateix, un guàrdia civil de Huelva que havia estat condemnat a mort i havia d'ésser executat el mateix dia, per haver mort a trets un capità del seu propi cos, no els va acompanyat perquè seria indultat.

Sobre aquest episodi de l'execució de Heinz, la companyia de teatre els Joglars farien *La Torna*, que van estrenar el 7 de setembre de 1977 a Barbastro (Huesca). El mes de novembre del 77 *La Torna* s'estrenava a Catalunya, i Vilanova va ser un dels pocs llocs on es va poder veure l'obra, dons, quan només duia quaranta representacions, al desembre i a l'endemà de fer-la a Reus, la premsa publicava que l'obra havia estat *proscrita por la autoridad militar*, titllant-la de *desacato*. Tot i que el mes de juny d'aquell mateix any 77, s'havien celebrat, després de molts anys, les primeres eleccions generals democràtiques, les llibertats, però, encara eren molt febles.

El mateix dia de l'atemptat a Carrero, se celebrava a Madrid el judici anomenat *Proceso 1001* contra els dirigents de CC.OO que havien estat detinguts, el 24 de juny de 1972, quan celebraven la reunió de la Coordinadora General. La condemna va ser contundent i la desena llarga de dirigents obrers serien condemnats a 161 anys de presó. Individualment representava més de vint anys per alguns pel fet d'assistir a una reunió.

La mort de Carrero gairebé significà la fi del règim. ETA va aconseguir la mort física d'un dirigent franquista que cada dia feia el mateix recorregut invariable. El què no es va assolir fou accelerar el procés perquè la democràcia arribés abans. Això no obstant i veient com ha transcorregut l'evolució de les accions terroristes, potser no era el seu objectiu.

MOBILITZACIONS POPULARS DE L'ASSEMBLEA

El mes de maig de 1974, la Comissió Permanent de l'Assemblea de Catalunya proposaria intensificar les mobilitzacions populars a partir dels següents cinc objectius:

a) *Per l'amnistia general de tots els presoners polítics, exiliats i represaliats; contra l'actual sistema penitenciari inhumà i repressiu; contra la pena de mort, per la dissolució de la brigada político-social; per la consecució de la llibertat immediata de Lluís M. Xirinacs.*

b) *Pel reconeixement del dret a l'ús oficial del català i per l'aplicació pràctica i immediata d'aquest dret.*

c) *Contra la corrupció i per una Administració democràtica i autònoma.*

d) *Contra l'augment abusiu dels preus i l'encariment del cost de la vida.*

e) *Per la millora de les condicions de l'estudi, contra la selectivitat, i per un ensenyament al servei del poble.*

Aquestes propostes de mobilització a Vilanova, però, no van tenir suficient ressò. Després de la detenció dels 113, l'Assemblea Democràtica va quedar en suspens i no va agafar força fins després de la mort del dictador. Cal destacar que els moviments veïnals i socials s'anaven gestant, fins a la creació de les Associacions de Veïns. A Vilanova la de Sant Joan i la de Mar, van tenir un paper cabdal en el relançament de l'Assemblea Democràtica, així com a Les Roquetes.

LES ÚLTIMES EXECUCIONS DEL FRANQUISME

La mort d'en Carrero va significar un pas enrera per aconseguir més llibertats. La repressió s'aguditzaria encara més, així com les detencions i els judicis, que en bona part eren consells de guerra

sumarisimos. Del grups escindís del PCE, als anys setanta sortiria el *Partido Comunista de España (marxista-leninista)* que va assolir notorietat perquè tenia el seu braç armat, *Frente Revolucionario Antifascista y Patriota (FRAP)*, que practicava l'acció directa i protagonitzaria diversos atemptats. Tres dels seus militants van ser condemnats a mort, junt a dos militants més d'ETA, un d'ells anomenat Txiqui, fou jutjat a Barcelona. Aquestes serien les últimes execucions firmades pel dictador.

La Conferència Episcopal, reunida en sessió extraordinària, va aprovar un document demanant que no es fessin les execucions. A l'ofici de les festes de la Mercè, a Barcelona, el cardenal Jubany a la seva homilia va parlar del judici i de les penes de mort que es demanaven. Eren presents el Governador Civil, Rodolfo Martín Villa, i el president de la Diputació de Barcelona, Juan Antonio Samaranch. Tots dos, com molts altres, no van tenir gens ni mica de vergonya, d'haver participat d'un règim d'aquelles característiques, quan va arribar l'hora d'ocupar càrrecs públics, una vegada es va assolir la democràcia.

La contestació envers aquestes penes de mort es va fer sentir a dins i fora del país. De tot arreu arribarien telegrams demanant l'indult dels condemnats, es va saber que fins i tot el Papa va intervenir sense cap resultat positiu. Les manifestacions a l'estranger anirien seguides de la retirada dels ambaixadors. A l'interior, tot i la contundència de la policia, les manifestacions foren generalitzades. A Vilanova hi hauria un tímid intent de manifestació convocada per l'Assemblea Democràtica. Si no es produïa el miracle serien afusellats. El miracle no es va produir i el 29 de setembre de 1975 es va complir la sentència. Tots cinc foren afusellats. Quatre a Madrid i un a Cerdanyola.

El franquisme, però, davant la repulsa internacional reaccionava com sempre ho havia fet. L'u d'octubre es convocà una manifestació d'adhesió a Franco a la plaça d'Orient. Fou l'últim acte públic del *caudillo* davant una gran multitud de seguidors. El discurs, gairebé inoïble, anava dirigit contra els enemics d'Espanya, la maçoneria i el comunisme. En acabar l'acte no va poder reprimir els plors. La feble salut del vell dictador no va poder resistir les tensions i pocs dies després patiria un infart.

LA MORT DE FRANCO

L'acte de la plaça d'Orient fou el darrer de Franco. Les setmanes següents patiria complicacions de tot tipus, i el durien a una llarga i inútil agonia, en un intent desesperat de perllongar-li la vida. Tothom era conscient que aquella situació no podia durar massa. La gravetat de la malaltia més aviat feia pensar que qualsevol dia ens despertàriem amb la notícia de la mort de Franco, quelcom que semblava volien retardar el màxim possible. Després de quasi bé dos mesos en estat de coma i de contínues hemorràgies, el 20 de novembre, donaven la notícia del traspàs del dictador.

L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA DE RIBES - LES ROQUETES

A Les Roquetes hi havia una *Asociación de Propietarios*, entitat que es va constituir, amb el suport de l'ajuntament franquista, degut a la manca de promotors per fer els serveis adients, i fou legalitzada el 17 de maig de 1967. Cap a finals de 1973 un grup de veïns va protagonitzar un cop de força

ocupant la junta, per tal de donar-li un caire més democràtic. El mateix any s'havia iniciat la festa major, al voltant d'un nombrós grup de joves, que el 1974 iniciaren també grups de balls populars.

Després d'un bon grapat d'activitats veïnals, el 19 de setembre de 1976, en plena transició democràtica i quan encara no feia un any de la mort de Franco, l'Associació de Veïns de Les Roquetes, nom que va canviar pel de *Propietarios*, organitzà la primera manifestació autoritzada que se celebrava a la comarca, d'ençà de la guerra civil. No cal dir que va ser un esdeveniment molt important, participant uns quatre mil manifestants, segons la premsa de l'època. A les reivindicacions pròpies de Les Roquetes d'aleshores, no van mancar els crits de Llibertat, Amnistia, Estatut d'Autonomia, que va popularitzar l'Assemblea de Catalunya, a més de demanar la democràcia, que encara estava per arribar.

A partir d'aquell moment agafaria cos l'Assemblea Democràtica de Les Roquetes, on participaren alguns d'aquells joves, persones vinculades a l'Associació de Veïns, treballadors que ja portaven temps col·laborant amb CC.OO, alguns vinculats a partits polítics i d'altres encara no. Es celebraren reunions a un local d'en Joan Belencoso, al carrer Torres Quevedo. Belencoso era del PSUC i després fou regidor al primer ajuntament democràtic.

L'Assemblea de Les Roquetes es va coordinar amb la de Ribes. Aquesta coordinació encara fou més efectiva un cop celebrades les primeres eleccions generals de juny de 1977, amb l'horitzó de les eleccions municipals, que totes les forces polítiques sabien que no trigarien gaire, tot i que no van tenir lloc fins a la fi del procés democràtic, l'abril de 1979, després d'un seguit d'eleccions com l'aprovació de la Constitució, de l'estatut i les eleccions autonòmiques.

LA DISSOLUCIÓ DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

Semblava que a les comarques arribava la unitat quan a Barcelona ja feia aigües. Els nous plantejaments anaven canviant de dia en dia, i tot succeïa massa ràpid per poder assumir plenament els canvis i les perspectives polítiques del futur immediat. Això feia que les direccions dels partits estiguessin molt abocades a un munt de temes i es trobessin desbordats per donar resposta puntual a tot arreu, de manera que cada localitat podia esdevenir un món diferent, i un mateix partit, segons les circumstàncies de cada lloc, actuava de manera diferent. L'unitarisme de les forces polítiques que defensava l'Assemblea, ara més aviat s'havia convertit en una nosa, un destorb pels partits, doncs, cadascú volia mesurar la seva força i implantació per mitjà dels vots obtinguts a les urnes.

A la comarca es pot dir que l'Assemblea de Catalunya com a tal, es va acomiadar a la diada de l'Onze de Setembre de 1977, quan el dia 10 a la tarda es va celebrar un míting a la plaça de la Vila de Vilanova, amb intervenció de Joan Rodríguez, Assumpta Baig, Oriol Pi de Cabanyes, Albert Bastons i Miquel Sellarés. La posterior manifestació a Barcelona, una de les més multitudinàries, serviria per acomiadar l'organisme unitari que va ajudar, i molt, al desenvolupament de la política catalana més recent.

A Les Roquetes, la manca d'escoles, així com altres infraestructures, i la creació d'una *pedania* per part d'un ajuntament encara no democràtic, foren els detonants per mantenir l'Assemblea Democràtica i una acció unitària fins gairebé les primeres eleccions municipals de la democràcia.

Assemblea democràtica a les
Roquetes celebrada a un local
del carrer Torres Quevedo. 1976

